

ADEVĂRUL

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 16.— ser. Abonamentul la mai multe
 Pe 1/2 de an . . . 8.— " exemplare pe un an 12.— ser.
 Pe trei luni . . . 4.— " Pentru străinătate:
 Un număr 80 flori. Pe un an . . . 24.— ser.

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN ARDEAL ȘI BANAT.

Apare în fiecare Duminică.

Ori-ce scrisori și bani să se trimită pe adresa:

„ADEVĂRUL”
 SIBIU, STRADA ROSENANGER NR. 14.

Tot aici se primesc și anunțuri cu prețuri ieftine.

Ce trebuie să știe „Renașterea Română.”

Ziarul „Renașterea Română” iar a început să polemizeze cu noi. A publicat în Nr. 80 din 25 Aprilie un articol de fond intitulat „Ce trebuie să știe muncitorii”. Și după ce reproduce câteva pasagii din articolul „Procesul socialiştilor români” apărut în „Adevărul” de Paști încearcă să ne dea nouă educație, gazeta care ea însăși n'are nici o educație.

Și ca introducere constată numai decât că „trebuie să protesteze” în contra tendinței ca socialiştili să se alieze cu „proletarii” din alte țări — chiar dușmane nouă! — pentru că spărgându-ne rândurile să ajungem la soarta Ungariei prăbușite tocmai în urma desbinării dintre frații...

Ce legătură este între articolul nostru și protestul dlui Hotăran nu știe nimei. Se vede că „Renașterea Română” a fost în eroare și crede că noi socialiştili din Ardeal și Banat când am admis unirea tuturor românilor am lovit cu piciorul în toate principiile socialismului păstrând numai firma. Dar trebuie să știe toți șovinistii în frunte cu d-l Hotăran că socialismul este internațional. Și socialism național nu există. Dar nu numai socialismul este internațional, ci și capitalismul cu toate ramurile sale create de dezvoltarea economică. Există o legătură de solidaritate între capitaliştili francezi, americani, români, germani, englezi, maghiari, jldani etc. Ba își au și birourile lor internaționale și se sprijinesc reciproc, când e vorba de interesele capitalului față de muncă. Clerul care este o proptea morală a capitalismului de asemenea este internațional. Marii proprietari de pământ de asemenea sunt organizați pe bază internațională, până când și comercianții au legături internaționale. Ceeace a determinat și pe muncitori să se organizeze pe baze internaționale cu tot protestul „Renașterei Române.” Deci nu trebuie să mai facem alianță cu proletarii din alte țări, căci suntem aliați cu întreg proletariatul din toată lumea de zeci de ani.

Apoi dacă „Renașterea” se teme că ajungem la soarta Ungariei aceasta să nu ne o pue nouă în spinare, căci numai aceia pot ruina o țară cari o conduc. Aceia cari muncesc de dimineața până seara în fabrică sau în ocnă fără a avea vreun rol politic, nu pot ruina țara. După cum Rusia n'a fost ruinată de Kerensky, nici de Miliukov, nici de Lenin, ci de oligarhia țaristă, care prin absolutism, prin războiu, prin demoralizare și prin reacțiune barbară au împins poporul la revoluție. Tot asemenea s'a întâmplat și cu Ungaria pe care un Károlyi, nici Kun, nici Kua Béla n'au ruinat-o ci oligarhia maghiară în frunte cu Tisza, Apponyi

și Bethlen, cari au urmat pe Germania într'un războiu cu lumea întreagă înafară și înăuntru au stăpânit cu cea mai neagră reacțiune contra claselor și contra națiunilor.

Cea mai eclatantă pildă este muncitorul german. Cine-l poate acuza pe acesta de anti-patriotism? Poporul german a luptat de a uimii lumea întreagă pentru patria sa și cu toate acestea a trebuit să-și alunge junkerii în frunte cu Kaiserul când a văzut că aceștia au dus țara de răpă.

Constatăm și noi că dictatura proletariatului n'ar aduce foleasele dorite și tocmai de aceea atragem atențiunea guvernului din România să nu mai continue calea apucată căci aceasta merge spre prăpastie. Și proletariatul, copt sau necopt, dacă cărmuitorii au pierdut cărma din mână el trebuie să o ia.

Desbinările între „frați” le fac „frații” cei mari, când cei mici cer pâine, cei mari le dau bătaie.

Apoi ce vrea să zică d-l Hotăran cu fraza aceea că ucenicul de pantofar care „știe carte” să crează că dispune de pregătirile unui conducător sau „comisar popular”, nu înțelegem. Pentru că mai eri aducea omagii tovarășului Jumanca, care din lucrător tipograf a „devenit unul dintre cei mai capabili membrii ai Consiliului Dirigent”. Iar altădată spunea că poporul român are inteligența naturală superioară altor popoare. Și știm că actualul prim-ministru al Germaniei Scheidemann este un muncitor; politicianul de frunte al Germaniei August Bebel a fost un ucenic de strungar; politicianul englez Henderson de asemenea este muncitor și câți deputați n'are Franța cari au fost hamali sau altfel de muncitori. Deci d-l Hotăran n'are nici un drept să înjosească pe muncitorii dela noi, tot atunci când spune că suntem cel mai cult popor.

Apoi ca încheiere amenință că „acel care încearcă să însceneze răsvrătiri va fi considerat ca dușman mai periculos ca inamicul din afară”. Foarte bine! Dar dacă critica stărilor rele și dăunătoare poporului înseamnă încercare de a înscena răsvrătiri atunci și d-l Hotăran se numără prin acești răsvrătitori.

Noi însă nu ne speriem de amenințările unui ziar fără caracter, care caută să polemizeze când cu noi, când cu „Patria” numai ca să atragă atenția opiniei publice, că și el există, ci vom continua lupta pentru desrobirea clasei muncitoare biciuind toate nedreptățile din lume.

Asta să o știe „Renașterea Română”.

Pentru „Adevărul” zilnic.

Emisiune de 3000 bonuri à 25 Lei.

Replătibile în doi ani cu 10% interese.

La împrumutul „Adevărului” au mai subscris următorii:

Virgil Muntean	20 bonuri	500 Lei
Arnold A. Bugar	10 „	250 „
Aurora Pătaru Bugar	10 „	250 „
Bazil Surdu	4 „	100 „
Friedrich Schneider	2 „	50 „
Maxim Macavei	2 „	50 „
Heinrich Baumann	2 „	50 „
Gheorghe Grădinaru	2 „	50 „
Dumitru Gânju	2 „	50 „
Ludovic Feier	1 „	25 „
Toma Botârlă	1 „	25 „
Vasile Mileșan	1 „	25 „
Aron Șerb	1 „	25 „

Total 1450 Lei
 Suma arătată în Nr. precedent 2000 „

Total 3450 Lei

Insemnări.

Sovinism...

În 1910 studenții români din Blaj au petrecut la un bal aranjat de ei și au comis „marea crimă” de a se împodobi cu panțici tricolore: roșu — galben — albastru. Ungurii de acolo au văzut pericolul și cu jandarmii brutali s'au repezit asupra „trădătorilor de patrie” și cu bajoneta le-au tăiat tricoul, și i-au maltratată, iar o studentă care a avut curajul să se opună violenței a fost străpunsă cu bajoneta 'n burtă... Presa maghiară a adus laude brutalității jandarmerești iar presa socialistă („Népszava”) a protestat...

Socialiștii unguri au luat apărarea victimelor sovinișmului maghiar din Blaj. Acum socialiștii români sunt dator să ia apărarea sovinișmului român, care compromite demnitatea românească.

Deci protestăm energic contra brutalităților acestor „eroi”, cari mai anii trecuți se întreceau în declarații de loialitate către statul ungar.

Opt ore muncă pe zi.

— Ancheta Resortului afacerilor industriale —

Cu scop de a cunoaște părerile patronilor și muncitorilor referitoare la introducerea muncii de 8 ore la zi, Resortul afacerilor industriale al Consiliului Dirigent din Sibiu a convocat pe patronii și pe muncitorii din Sibiu și jur la o anchetă. Această anchetă s'a ținut Joi în 24 Aprilie c. în una din salele resortului. Au participat 42 patroni și muncitori. Ancheta o conduce însuși șeful resortului, tov. Iosif Jumanca.

Au luat cuvântul un șir de oratori, atât patroni cât și muncitori.

Din cele expuse de patroni reiese, că toți

sunt de părere ca să se lucreze numai opt ore pe zi, află însă că e timpul nepotrivit de a se face aceasta acum. S'ar simți păgubiți patronii și întreprinzătorii dela noi, dacă această reformă a orelor de muncă nu ar fi introdusă deodată în întreaga Românie mare. Reforma aceasta taie foarte adânc în viața industriei noastre încă prea puțin dezvoltată, mai vârtos însă în mica industrie și până ce nu se iau măsuri de apărarea ei, patronii nu găsesc de oportună introducerea reformei.

Muncitorii la rândul lor au arătat, că din experiența de până acum reiese, că muncitorul e în stare să lucreze tot atât în opt ore, cât a lucrat în 10 ore. Muncitorul are lipsă de cultură, de distracție și de recreare. Lucrând în atelier sau fabrică 10 ore, în privința culturală muncitorul se află în continuă înapoiare, căci la orele aceste mai trebuie adăus și timpul mâncării și al drumului la atelier și dela atelier, așa că el de fapt lucrează 13—14 ore și că viața muncitorului constă în a lucra, a mânca și a dormi. S'a arătat că cele mai multe accidente se întâmplă înspre încheierea muncii zilei, adică atunci când corpul și sufletul, sub copleșala oboselii e mai puțin viu și vigi. Constată că contingentul cel mai mare al bolnavilor îl dau muncitorii din mica industrie, unde munca nu e deloc reglementată și referințele igienice ale atelierului lasă mult de dorit. Muncitorii mai găsesc cu cale ca să se rezolve și chestiunea elevilor. Sunt fabrici și ateliere unde pe lângă șeful de atelier mai lucrează numai elevi, în număr chiar de 17—20. Munca de opt ore este necesară mai vârtos pentru acești tineri, cari au mare lipsă de timp liber pentru instruire și dezvoltarea lor fizică.

S'a mai accentuat însă și motivul, că muncitorii din teritoriile ocupate zilele din urmă de armata română au deja ziua de muncă de opt ore introdusă și au și alte întocmiri mai favorabile decât noi. Deci nici muncitorii noștri nu pot rămâne înapoi lor, mai puțin s'ar putea admite ca aceia să se întoarcă la starea din trecut.

În cuvântul de încheiere, Șeful Resortului, tov. Iosif Jumanca, a spus că părerile exprimate vor fi prezentate Consiliului Dirigent, care va lua apoi hotărâre în cauză. Dealtcum scoate la iveală, că introducerea muncii de opt ore pe zi, stă în conformitate cu hotărârile adunării naționale dela Alba-Iulia.

Noile reforme.

Despre cele publicate în gazeta noastră precum și alte ziare, referitor la „Casa de asigurare”, „Comisia de arbitri” și „Biroul de plasare” al muncitorilor, la care se lucrează actualmente în Consiliu, Resortul Ocrotirei Sociale, să ni se permită a face unele observări, cât privește temelia lor.

Toate aceste instanțe amintite, dacă privim instituțiile vechi ale fostei Ungarii precum, „Betegsegélyző”, „Balesetbiztosító”, „Munkásokvetítő” etc. precum și corporațiile de aci și România, le vom găsi pe toate sub o formă sau alta unele învechite altele primitive, dar toate pe baze așa de subrede că nu pot satisface cerințele chemării lor în timpul de față.

De pildă: 1. Biroul de plasare (Munkásokvetítő) care consumă anual sume enorme cu funcționarii și întreținerea biroului nu are la dispoziție nici o zecime din muncitorii ce caută lucru, și nici oferte nu vin, pentru faptul că nu vor fi satisfăcuți cu muncitori adunați prin afișag ori prin publicare. O teamă caraghioasă orbea pe cei în drept a recunoaște organizațiilor muncitorești dreptul la aceste plasări, așa că toate mergeau așa de scâncit precum de scâncite erau bazele pe cari s'a constituit această instanță. În schimb câte sume se consumau!

2. Casele de ajutor și asigurare (Betegsegélyző és Balesetbiztosító), cari întrun stat industrial ar avea chemarea cea mai înaltă față de muncitori, în starea lor de prezent nu numai că nu sunt folositoare dar putem constata, și cu drept cuvânt spune că ele domnează în multe privinți muncitorimei. De pildă:

Muncitorul, într'o fabrică sau atelier e expus mai ușor ca oricare altul la boale și accidente, prin urmare trebuie asigurat. Cine îl asigură pe el...? Patronul (vedeți ce caritabil e!) Da, patronul îi trage muncitorului din plata sa abia îndestulitoare pentru strictul necesar și întregind această cotă cu o părțică din plus valoarea muncii făurite tot de muncitor, îl asigură la această casă — asigurându-se prin asta și pe el — de boală, accidente etc.

Până aci mai merge, dar se îmbolnăvește muncitorul, și chiamă medicul indicat de casa

FOILETON.

In țeara păstorului din Kuon...

De: Emil Isac.

Berna, 20 Martie 1919.

Pe străzi oamenii cunoscuți din Cataloagele lui Cook: Englezii cu pipă de lemn între dinți, nespun de posomorâți și sprinteni ca pilele de gumă, Americanii greoi și sănătoși, Japonezii timizi și ageri ca niște motani cu urechi pândace, Francezii sentimentali și inamorați de glorie, Germanii blonzi și abătuți, Ungurii, Jidani, Țigani... toată lumea și toate neamurile. Berna este azi centrul pulsului lumesc și în cafenea adevărat Vavilon. Iată-l pe Dillon, cu termofor și cu secretară... La altă măsută, sorbind ceaiul și privind peste ochilari cu neîncredere pe Musicus... Demimondene, satrapii, nababi, proletari, revoluționari, saint simonști, și palizi români... Pe pereții afișuri de vinuri dulci de oportu, aburește grogul înaintea marțialului matroz... Casieria, o veche cunoștință a noastră din ilustratele lui Toulouse-Lautrec. Aci șoptesc în taină Grecii și alături să ceartă Macedonenii cu Bulgarii... Și monoton, repetă vânzătorul de gazete Valois: La Suisse, Basler... Zürcher... Le Temps... Feuille... Și în cat sună glas de mandolină și piculină. O, cum este viața atât de frumoasă... Berna... Și mă plimb pe străzi ca într'un vis. Cum la voi nu s'a arătat monstrul Marte? Și nu s'a gătit Glaukon cu Bramarbas și n'a tipat niciodată prin văile Aarului mitraclera? Cum, voi nu cunoașteți darurile războiului: tifosul, orbia, paraliza, mizeria, foamea, frigul? Cum, la voi fug trenurile tixite de inamorați și aventurieri și pretutindeni: carne, mătase, briliante, ciocoladă, jucării?... Berna... Aci s'a luptat — so-

cialismul — cu tradițiunea istorică. Și în sălile Volkshaus-ului s'a auzit glasul de pițigoiu al lui Longuet și tunetele de orator medieval al lui Branting... Și aci, în Berner-Hof s'a întrunit marele sfat al Ligei popoarelor și Dr. B. de Jong van Beek en Donk, olandezul rudimentar, cu plete de leu, aci a primit protestul meu, al românului ardelean și m'a asigurat de învingerea cauzei românești pe baza adevărului și a democrației... Aci, în Kursaal cântă artistele dela opera franceză și în Casino, să joacă „Civilisation”, grandioasa tragedie... Și aci, în oficine și în redacții, în cafenele și în pensioane, pretutindeni e o muncă de febră, incontestabil superioară celei de acasă... Femeile sunt urâte, sârmanele, sunt urâte aci, dar... domnișoarele de aci discută mai mult de Krapotkin, Marx, Voltaire, Rousseau... decât de Paquin și Worth și băieții nu laudă pe Mamonea în cafenele cu teigheaua asului de frică și cu Madona șviterană pe tablă, ci... resfoiesc comunicatele presei de progres și învăță, tot învăță. Parcă nici nu sunt aici numai oameni geniali... Și totuși, Berna îmi face impresia unui oraș de burghezi, cu o somnolență caustică și cu o virginitate, nu rareori ridicolă. Oamenii de aci, sistematizați și cronometrici, Dumiaeca opresc trenurile... Sâmbătă la amează opresc orice muncă... și două zile repoasează. Dar de ce? Întrebă-i. Ți-ar răspunde poate că n'au cărbuni, că invazia lăcustelor streine le-a năruit turnul de caș de Emmenthal și i-a silit să fie nespun de precauți. Poate de-aceasta, este mai greu să primești un zâmbet dela funcționarii Poliției streine, decât ca să sari peste mureș chinezești... Oamenii ăștia disprețuiesc pe streini, oricine ar fi, oricum ar fi. Să vină din tranșee, ori dela Bursa... e acelaș lucru. Berneozii nu să bucură decât de propriile lor bucurii. Streinul pentru dânsii e un supoa, o cifră, ori poate o

meteahnă... și oricât de frumoasă-i Berna, nu te simți bine cu cântecile aduse de acasă... cu refrenul codrului din Munții Gelăului... cu gustul amar al sclăviei de acasă... Dar să nu fac psihologia orașului, căci nu sunt pedant... Vreau să vă descriu, iubite valahi, un oraș al albastrei Șvitere, în care eu, internaționalistul, mă simt, foarte, foarte, foarte rău. Mi-e liniștită privirea, îmi adorm nervii agitați, respir văzduhul culturei, sunt tânăr și fericit, cum să zice la Blaj, dar nu știu de ce, mă simt foarte părăsit aci... Voi, ardeleni, voi buni și naivi și entusiaști, voi nu cunoașteți nepăsarea, această pasăre ce plutește deasupra Bernei. Voi ardeleni știți iubi și urî, știți cântă și muri în poezie, sunteți un neam de trubaduri romantici, dar să veniți aci, vi s'ar porni lacrimile văzând cât de piatra este aci piatra monumentelor... cât de oameni sunt aci oamenii... Să duc, să strecoară înainte, nu să întreabă, nu să regretă, greoi și nepăsători trec pe lângă tot ce este poezie, floare, dragoste... aci în Berna, poetul român stă în fața unei vitrine strălucite și privește ahtând la bogățiile paravanate: vinuri, mâncări, șunci, pesti, șampania, confituri, icre, tighii de cașuri roșii, pâini aromate... dar unde-s inimile? Inimile?

Și întreb pe-o fetiță cu ochi de italiancă: — Domnișoară, de ce este atât de nepăsătoare Berna?

Și fata — fata, dar nu dela Săliște — răspunde mecanic.

— Nepăsătoare? Dar ce-ți pasă dumitale că-i nepăsătoare Berna! Ai toată dreptatea, viața este nepăsare.

Berna... Nepăsarea... Depărtarea... Noapte bună.

Și mă întorc în camera de hotel, mă așez la masă și scriu, această ignobilă scrisoare...

de asigurare, și acest medic cu toată chemarea și renumele său (vezi conștiința!) se freacă la ceață neavând dreptul de a prescrie bolnavului ceea ce el prin calificația sa e chemat a prescrie. Aceasta, pentru faptul că medicului angajat i s'a prescris dinainte, de către această *casă de ajutor și asigurare* unele norme asupra medicamentelor și a modului de cură cu cari poate fi tratat un *muncitor asigurat*, așa că în multe cazuri moare nenorocitul sub mâna medicului căruia i s'a legat dreptul de a pune bolnavul sub un regim de cură care o reclamă boala sa. Și aceasta numai și numai că muncitorul e asigurat...

Oricine se poate convinge că temelia acestei „case” e subredă, iar atmosfera din lăuntru e respingătoare. Toate cotele vărsate se consumă cu funcționarii și întreținerea acestui oficiu, rămânând pentru ajutorare decât o minimă meindestulătoare, de aceea zicem, că baza acestei instanțe nu poate fi sănătoasă, prin urmare, reforma, de aci va trebui să se înceapă.

Cât despre corporațiile în cari începe și comisiunile de arbitrii, vom aminti numai luptele ce le-a dus muncitorimea din România pentru nimicirea lor, dat fiind faptul că în acest oficiu sub o spoială de drepturi pentru muncitori se manifestează o draconică încetușare și restrângere a lor în favoarea patronilor.

Deci luând acestea în considerațiune sperăm că resortul ocrotirii sociale va găsi baza reală a asigurărilor muncitorești care va duce muncitorimea la buna stare dorită reformând și legiferând aceste instituții din fundament, după curentul și cerințele vremii în care trăim.

Un muncitor.

Din nevoile celor dela sate.

Pentru a lecuși multe nevoi, atât a populației muncitoare dela sate cât și acelei dela orașe, apoi trebuie ca aceste nevoi să fie profund studiate și cunoscute, și în consecință deci lecușite.

În această direcțiune cred că nu greșesc când afirm, că atitudinea Consiliului Dirigent a fost puțin cam șovăelnică. Cunoaștem ordonanța Consiliului Dirigent referitor la arendarea pământului, unde se spune că se pot arenda moșii de ale statului, cât și acele moșii a căror producție nu e garantată de proprietar, în urma lipsei de inventar.

Și dacă se întâmplă însă ca în unele regiuni să lipsească aceste moșii, ceea ce de fapt se chiar întâmplă, atunci țărani vor rămâne fără pământ, cu alte cuvinte ordonanța nu desleagă chestiunea în întregime.

Dar din acest punct de vedere poate că articolul meu n'ar mai fi de actualitate, întru cât a trecut timpul aranzilor, este însă o altă chestiune, a cărei deslegare pare însă a nu fi prea târzie.

Este o clasă foarte mare de țărani ce lucrează pământul, adică îl sapă (prășesc) în parte, până acuma l-au lucrat în 3 părți, 2 a proprietarului iar o parte a lucrătorului, pe lângă asta mai facea țărani lucrător un fel de pupază pe colac proprietarului, adică după un jugăr de cucuruz de săpat, mai făcea o 1/2 jugăr de seceriș în cînste.

Anul ăsta însă, țărani muncitori întorși de pe front, au crezut că li se va ușura întrucâtva acest fel de a munci.

Unii țărani au mers însă pe la conducătorii administrativi cerând ca aceștia să intervie spre a convinge pe proprietari să dea pământul de lucrat în 5 părți, adică 3 proprietarului iar 2 lucrătorului, iar lucru în cînste să nu se mai facă.

Conducătorii administrativi bineînțeles n'au putut limpezi această chestiune zicând că n'au ordin de sus, le-au mai spus țăraniilor că ar fi bine să lucreze anul ăsta tot ca înainte, căci apoi la anul viitor totul se va face spre binele lor. Țărani bineînțeles că s'au resemnat, însă mâhnirea nu le-a fost mică, deși numai un an la mijloc, însă în împrejurările de azi acest an va trece greu, afară de asta, experiența anilor trecuți a fost cam tristă. Cunoșc țărani cari au muncit cu familie cu tot, au săpat câte 3—4 jugăre de cucuruz, și s'au ales din cauza recoltei slabe, cu 2—3 măji metrice de cereale, cantitate foarte redusă unei familii numeroase.

Ei bine ce nu s'a făcut până acuma, nici de acuma n'ar fi tocmai târziu, s'ar mai putea lua măsuri de către cei competenți.

O spunem asta cu atât mai mult cu cât sunt mulți cari cred că toate manifestările de neliniște ce se ivesc în sânul poporului, sunt determinate de socialiști etc. Pe când de fapt ele sunt determinate de modul superficial în care sunt tratate nevoile poporului cari din această cauză pot avea de mulțori urmări destul de grave.

T. Botârlă.

Conferința păcii și muncitorimea.

O mare biruință a socialismului.

Ziarul „Dimineața” publică un articol foarte interesant în care „un vechiu socialist” ocupându-se cu problema muncitorească pe care o discută și voiește să o rezolve o comisie din Liga popoarelor. Publicăm acest articol în întregime, căci în mare parte susține și părerea noastră:

Ceea ce va da tratatului de pace ce se va încheia după marele războiu, un aspect nou și deosebit, nu va fi nici frontierele ce va stabili, nici despăgubirile ce va prevedea, nici regimul coloniilor, nici chiar soluțiunea chestiunilor militare, ci Societatea națiunilor pe care o va crea și mai mult încă decât aceasta, faptul că va hotărî în chip internațional reglementarea și protecția muncii și drepturile muncitorimei.

Intr'adevăr, după cum au anunțat telegramele, Conferința plenară a păcii, în ședința ei dela 11 Aprilie a acceptat propunerile comisiunii, care sub conducerea d-lui Gompers, reprezentant muncitorimei americane, fusese anume instituită pentru a formula un program de legislațiune internațională a muncii.

Aceste propuneri formulează mai întâi nouă principii generale cari vor predomina în legiferarea muncii. Aceste nouă principii privesc tratamentul muncitorilor, salariul, repaosul duminical, ziua de opt ore de lucru, protecția specială a muncii copiilor, egalizarea muncii femeii cu a bărbatului. Ele formează ca un fel de magna charta a muncii, ca un fel de Constituție universală garantând drepturile muncitorilor de pretutindeni.

Afară de aceste nouă principii cari vor fi înscrise în tratatul de pace, Conferința a votat și o convențiune internațională, de 41 articole, care urmărește organizarea, aplicarea și controlarea aplicării acestor principii și care crează instituțiuni permanente menite să completeze în viitor legiferarea internațională a muncii.

Aceste instituțiuni sunt în număr de două: una permanentă și una periodică. Cea permanentă e un birou, legat de Societatea națiunilor, care va avea sediul ca și dânsa la Geneva și se va compune din 24 membri: 12 numiți de guvern și câte 6 de muncitori și patroni. Cea periodică e o Conferință generală, care se va întruni cel puțin odată pe an, întâia dată în chiar luna Octomvrie a anului acestuia la Washington. La această Conferință fiecare stat care aderă la Societatea națiunilor va trimite 4 reprezentanți dintre cari 2 numiți de guvern și câte unul ales de muncitori și patroni.

Astfel starea muncitorilor, tratamentul lor în toate direcțiunile, situațiunea lor morală și materială vor deveni obiect de legislațiune și control internațional. E aceasta una din cele mai mari biruințe ale social-democrației care ca cea dintâi, a accentuat și învățat că toată problema muncitorească e o problemă internațională și tot ea cea dintâi a căutat, bazându-se pe solidaritatea internațională a muncitorimei, să dea o aplicațiune practică acestor convingeri teoretice ale sale.

Nu ne înșelăm se înțelege. Biruința obținută la Conferința din Paris nu este biruința ideilor finale ale social-democrației. Dar ea este prima mare bătălie câștigată în drumul spre victoria finală și asupra lucrărilor și hotărârilor Conferinței a planat spiritul ei, au influențat condițiunile create și de dânsa. De astfel însăși preambalul Convențiunii exprimă aceasta în termeni următori: „Considerând că Socie-

tatea națiunilor are de scop de a stabili pacea universală și cu o asemenea pace nu poate fi întemeiată decât pe temelia dreptății sociale.”

Dar dacă aceasta nu ar spune în deajuns, apoi Vandervelde, ministrul și fruntașul socialist belgian, și-a luat rolul să puie punctele pe i, când în ședința Conferința păcii a definit importanța hotărârilor luate. Relevând că prin organizația ce se crează muncitorii apar ca plenipotențiar ai statelor și văd realizate două din marile lor aspirațiuni: minimul de salariu și ziua de 8 ore, el a rezumat astfel opera Comisiunii pentru legislațiune internațională a muncii:

„Opera Comisiunii este una de justă măsură, o operă de transacțiune și, dacă mi-e îngăduit să spun, o operă de transacțiune între absolutismul patronilor care a fost regimul de ieri și suveranitatea muncii care, am convingerea sfântă, va fi regimul de mâine. Pentru a trece dela unul la celalt, sunt multe drumuri: unele sunt sămănate de violență și răscoale; altele, dimpotrivă, îngăduie să se ajungă tot atât de repede, dar fără ciocniri și zguduiri. Dacă mi-e îngăduit să formulez gândul meu într'un chip mai pipăit, aș zice, că pentru a face revoluțiunea pe care o simțim că se operează în lumea întreagă, există metoda rusă și metoda engleză. Metoda engleză e cea care a triumfat în Comisiunea muncii.”

Aceste cuvinte sunt foarte lămurite. Schimbarea cea mare pe care socialismul a recunoscut o și a prezis o, la îndeplinirea căreia a lucrat și lucrează, — e pe drumul cel bun. Nici măcar fantoma bolșevistă nu a speriat pe cei cari la Conferința de pace din Paris au luat asupra statelor, asupra guvernelor organizate în Societatea națiunilor, realizarea ei. Bolșevismul arată ce se întâmplă dacă schimbarea organizației sociale a lumii, nu e prevenită prin transformări pacifice, prin concesiuni făcute la vreme de clasele stăpânitoare, — căci în definitiv aceasta e metoda engleză. Socialdemocrația însăși, cea care s'a inspirat și se inspiră dela genialele concepțiuni ale lui Marx, a urmărit totdeauna realizarea socialismului prin biruința democrației politice, care fatalmente trebuia să aducă puterea în mâinile celor mai mulți, adică a muncitorimei, în ziua când aceasta ar deveni conștientă de interesele și drepturile ei. Ea a repurtat acum una din cele mai mari biruințe ale ei. Mândru fălșăie azi în vânt steagul revendicărilor muncitorești și socialiste, căci victoria lor definitivă nu mai poate fi departe. Multe din cele ce se vor înscrie în tratatul de pace acum vor fi efemere, numai organizarea și reglementarea internațională a muncii nu, pentru că realizarea ei singură, biruința și a ideilor ei finale numai, poate garanta și realizarea celorlalte idealuri urmărite prin acest tratat: pacea universală, armonia între popoare și dreptatea pentru toți.

Un vechiu socialist.

Școala primara actuală.

(Stârșit.)

VII.

Raportul școlii primare față de biserică.

Școala primară de azi nu mai poate fi de nici un colorit politic; dar cu atât mai puțin confesional. Are să fie numai: școală românească. Deci, nici ca îndegetări aparte, — nici ca control, nici ca critică ori judecată — nu stă numai și numai la adăpostul și potestatea statului național român. Sufletul școlii fiind dascălul, deci și el va fi dascălul român. Nu mai are a figură ca cantor, ca catichet, organ de lucru al parochiilor, ori oficiilor lor, ci în mod impus nici neimpus.

De instrucțiunea pur religioasă se va îngriji statul prin preoțimea sa. De cantor se va îngriji biserica. De sine înțeles, cu acești factori școala română va avea legătură și reciprocitatea împusă de chiar ființa noastră.

Motivare: Azi când poporul românesc este stăpân pe sine întru toate, statul învățătoresc numai pentru stat și popor are a munci. Nu este învățătorul inclinat spre distrugerea morală acelor moștenite; ci da este pătruns și angajat spre a operă mai departe cu mijloace mai corăspunzătoare. Nu este sufletul și gândul

nici unuia stăpânit de a usurpa cele anterioare, dar nu vrea să se facă complice și pe mai departe unor fângări, cari îi contrazic chemării. Din contră va deveni omilateral — cu juste dorințe de a ridica prestigiul unui popor răscut și astfel și el învățătorul să-și asigure un trai cinstit.

Chestia confesională pe învățător ca funcționar public nu are a-l preocupa. Are a-l preocupa numai chestia moralului public chiar prin nivelarea contrazicerilor și persecuțiilor confesionale. Are a-l preocupa formarea de caractere de prima forță națională.

VIII.

Instrucția limbii române în școlile primare străine.

Provederea instrucției limbii române în școlile primare neromâne să se facă numai din partea învățătorilor români, cari baremi 5 ani a servit la o școală de stat pur română. Pentru o școală de caracter străin cu 20—50% elevi străini tot după 5 puteri didactice să fie unul; iar unde numărul elevilor străini este peste 50% tot după 3 puteri didactice să se denuască unul pentru predarea limbii noastre românești. Cred că nu mai subversează aici nici o motivare, fiind prea evident țelul la care tindem și justiția timpului în care trăim.

IX.

Noxul dintre școala primară și administrațiune, justiție, poliție (jandarmarie) armată și oficiul sanitar igienic

Indicată fiind problema gîngășă a școlii primare — de a crește oameni luminați, bine educați, buni muncitori, caractere de ordine și devotați patriei, ar fi de o importanță capitală; ca școala primară în marele stat român, încă de pe acum să aibă în comun stăvrite punctele, cu toate instituțiile organismului statului. Aceasta pentru de-a asigura prosperarea iubitei noastre patrii, anume:

1. Cu administrația: afacerile de pedepse față de cei recalcitranți, oprirea cărților cari propagă imoralitatea, discordia, sau idei străine față de neamul nostru.

2. Cu justiția: instituirea juzzilor pentru copii și adulți — supravegherea moralului public — prin pedepsirea din germene a mișcilor.

3. Cu poliția (jandarmaria): urmărirea și împedecarea fumatului, a beuturilor spirituoase, a jocului de câștig, a purtării nerespctuoase în public, oprirea jocurilor și a petrecerilor de noapte.

4. Cu armata: La sărbătorile naționale ale miliciei să se prezinte și elevi, când să se preamărească eroi și inferarea trădătorilor, îngrijirea de oțelirea corpului prin gimnastică militară. Sugerarea și însuflețirea pentru tot ce e frumos, viteaz și devotat;

5. Cu oficiul sanitar igienic: a se urmări cu strictețe — observarea curățeniei, acasă pe stradă, prelegeri publice despre alimentare, boalele lipicioase și lecurii. Ingrijirea de spitale și orfelinate sănătoase și azile pe seama mititeilor.

Prezentându-mi aceste modeste vederi cu dorul sîrbinte de a-mi dat ansă la cristalizarea multilateralelor probleme; atrăgând bunăvoința atențiune a factorilor dirigiutori în această materie.

Brad, la 7 Martie 1915.

Pavel Dârlea,
învățător-director.

ȘTIRI.

— **Congresul socialist internațional.** Din izvor burghez aflăm că Congresul socialist s'a deschis Sâmbătă 3 Maiu. În Barna sau în altă parte asta n'o spune știrea. Spune însă că vor lua parte socialistii conducători Braun, Huysmans, Henderson, Renaudel, Longuet, Donald, Müller, Maase, Vandervelde și Anseele. Primul punct va fi reorganizarea Biroului socialist internațional.

— **Demisia contelui Romanones.** Contele Romanones și-a prezentat din nou demisiunea sa și a cabinetului. Regele Alfonso a primit demisiunea și a însărsinat pe Maura ca formarea cabinetului. Maura a format un cabinet în majoritate cu socialdemocrați.

— **Advocatul Ciordaș neis de belșevici.** Cadavrul avocatului Ciordaș din Beiuș a fost aflat tăiat în mai multe bucăți în pădurea lângă Beiuș împreună cu alte cadavre

„Ren. Rom.”

— **Cu cât s'au urcat prețurile.** După o statistică apărută de curând în foile din străinătate, „Australia e pământul cel mai favorizat de soarte deoarece prețurile alimentelor nu s'au urcat acolo decât cu 30%. După Australia urmează Statele-Unite unde traiul s'a scumpit numai cu 65%. În Europa mai bine stă Olanda, prețul s'a urcat aici cu 70%. Urmează Danemarca cu 80%, Svițera cu 100%, Franța și Anglita cu 104%, Spania și Portugalia cu 122%, Suedia cu 187%, Germania, Belgia, Norvegia și Ungaria balansează între 150 până 200%. Austria, Finlanda și Rusia au întrecut și cifra aceasta din urmă. Noi știm din tristă experiență că în Ungaria partea cea mai mare a articolelor de prima necesitate s'au scumpit cu 7—800 procente, ba unele chiar cu o mie de procente. Această greșală a statisticii poate se datorază faptului că au socotit după moneda franceză care este 1 franc = 4 coroane. Așa că 200 procente la franci este egală cu 800 procente în coroane. Despre România nu scrie nimic statistica. Acolo stările sunt și mai triste ca în Ungaria.

— **Pretorul Diviziei 7-a,** în ședința dela 1 până 15 Aprilie a. c., a pronunțat următoarele condamnări, pentru contravenție la ordonanța Nr. 25 al. 6 a C. T. T., prin faptul, că au rostit cuvinte ofensatoare la adresa armatei române: Filip Márton din Reteag 2 luni închisoare. Lázor József din Breza 1 lună închisoare. Nagy Antal din Baiaspric 1 lună închisoare.

Curtea Marțială a Diviziei 7-a. În ședința dela 7 Aprilie a. c. a pronunțat următoarele condamnări: Fizesi Gyula din Slatina (județul Mureșturda) 1 an închisoare pentru răspândire de știri false. Bogdan Lajos din Târgu-Murăș 1 an închisoare și 5000 lei amendă pentru ce n'a depus armele.

Expulzați pentru agitații contra Românilor: Hegya Gyula, șef. of. maghiar din Alba-Iulia. Péter Albert, oficiant la Blaj. Ambii au fost trecuți peste linia de demarcație în ziua de 11 Aprilie a. c. prin punctul Câmpulung.

Pretorul Diviziei 6-a în ședința dela 17 Aprilie a. c. a condamnat pe indivizii mai jos notați pentru diferite abateri, după cum urmează: Rehling Erzsébet din Cluj 1000 lei amendă pentru refuz de cartuire. Szabó István din Cluj 1 lună închisoare pentru ultragiu. Zimmermann Abr. Albert din Cluj 1 an închisoare pentru ultragiu cu lovire.

— **Germanii și chestia italiană.** Declarația lui Wilson în privința Adriaticii este primită în Germania cu vie aprobare dar faptul că Wilson va despăgubi Italia acordându-i teritoriu german în Tirol până la Brenner de a predă în Boemia 3 milioane germani și în Danzig aceste principii nu sunt prospectate ca anexe la proiectul alianței popoarelor, guvernul german a achitat o învoială internațională asupra lucrului.

— **Impramuturile americane.** Tezaurul Statelor Unite anunță un alt împrumut acordat Franței 50 milioane dolari și 5 milioane României. Totalul creditului Franței 2.752.477.000 dolari, României 25 milioane dolari, totalul împramutului aliaților 9.188.329.000 dolari. În trei zile împrumutul războiului scris 240.649.000 dolari în New-York 80.000.000 dolari neoficial se crede că a atins 500.000.000 dolari.

— **Lămuriri asupra arendărilor pământului.** În timpul din urmă s'a răspândit svonul că între arendările forțate, ce se fac în baza ordinațiunei Nr. 32 al Resortului de agricultură și între reforma agrară ar fi oarecare nece urmând ca toate moștile oricare ar fi întinderea lor, cari se arendează azi țaranilor vor fi prin înfăptuirea reformei agrare expropriate. Suntem autorizați a lămuri publicul că arendările forțate să fac numai în scopul ca pe de o parte să nu rămână nici un petec de loc nearat și nesămănat, iar pe de altă parte să se evite exploatarea țaranilor de oătră speculanți. Aceste arendări să fac numai pe anul curent și nu stau în nici o legătură cu reforma agrară. (Biroul Presed.)

— **Herțegovina nu vrea unirea cu Serbia.** Ministrul de externe Pichon a primit eri dela partidul țărănesc-agrar din Herțegovina un memoriu în care partidul acesta cere în numele său și în numele Herțegovinenilor ca Herțegovina să nu fie încorporată în Jugoslavia. Memoriul e compus din 17 puncte.

— **Retragerea guvernului maghiar?** La intervenirea pentru încetarea ostilităților pe toate fronturile ungurești, atât din partea Românilor cât și a Ceho slovacilor, guvernul sovietelor s'a declarat gata a se retrage pentru a face loc unui cabinet socialist.

Armata română ocupă Ungaria până la Tisza. Din comunicatele oficiale ale Marelui Cartier general reiese că armatele române după ocuparea Oradiei și Debretinului au înaintat până la Tisza. Au ocupat și Békés-Csaba. În direcția aceasta încă n'au ajuns râul, dar în scurtă vreme îl vor ajunge. Știrile că românii vor ocupa și Ungaria dincolo de Tisza nu sunt adevărate. De altfel o telegramă din Budapesta spune că trupele franceze au ocupat Sátoralya-Ujhely și probabil nu vor rămânea aci.

— **Condițiunile preliminare ale păcii.** D-l Pichon fiind interpelat în Cameră ca să indice condițiunile preliminare ale păcii, a refuzat fiind neconstituțional să le divulge înainte de semnare. Punând chestiunea de încredere a obținut 345 voturi pentru și 121 contra.

Activitatea noastră.

Inființarea grupeii din Sâsciori și Petrifalău. Tov. din Sâsciori întrunindu-se mai mulți la oaltă au pus bazele organizației economice dia loc. Din partea Comitetului executiv a fost trimis tov. I. Receanu și N. Roth. Tot asemenea s'a inființat și la fabrica de hârtie dia Petrifalău organizația economică.

Fondul de agitație și al presei.

În zilele din urmă s'au primit următoarele sume:

Lista tovarășului Ioan Foica din Seligste: Nicolae Covoci 2 cor., Ioan Foica 5, Nicolae Stănișer 3, Toma S. Lupas 5, Ioan C. Popa 4, Nicolae Lupas 3, Ioachim Comșia 3, Ioan Popa 4, Nicolae Horociu 3, Dumitru Miliian 3, Wenzel Polinka 5, Alexandru Popa 5, Ioan Russu 5, Nicolae Coma 5, Dumitru Dădărlat 5, George Polu 4, Atanasie Jițian 4, Nicolae Blôju 4, Vasile Popa 5, Ioan Hășigan 4, Constantin Soră 3, Ioan Hanciu 4, Ioan Petruț 4, Vasile Borcia 4, Ioan Soră 4, Dumitru Barb 4, Ioan Coșia 5, Ioan Rusu sen. 5, Ioan Ciucur 3, George Jițian 5, Ilie Mossora 4, Oprea Bucșan 4, Dumitru Dădărlat 4, Dumitru Domnar 4, Dumitru Roșca 5, Petru Comșia 3, Dumitru Comșia 4, Ioan Răsoiu 3, Mihailă Barbu 4, Dănilă Coșă 3, Dumitru Comșă 3, Nicolae Bărsan 2, Oprea Vasa 2, Ioan Gera 2, Ilie Farnău 2, Ioan Cristea 2, Dumitru Marou 2, Gavrilă Condău 2, Silvestru Seligștean 2, Nicolae Herța 2, Dănilă Coșă 2, Constantin Rodean 4, George Tatar 4, Dumitru Cristin 4 cor. — Laolaltă 194 cor.

Lista tov. Toma Botărlă din Kolozsnagyida: Vasile Mileșan 10 cor., Toma Botirla 10, Mihailă Popp 2, Maria Popp 2, Maria Botirla 2, Ileana Mileșan 2, Irina Popp 1, Măriuța Popp 1, Ioan Ormenișan 1, Nastasia Ormenișan 1, Iliana Chișă 1, Maria Vultur 1, Iliana Vultur 1 cor. — Laolaltă 35 cor.

Suma arătată în numărul trecut . . . cor. 23740-06

Total cor. 23978-06

Editor și redactor responsabil: TIRON ALBANI.

Tiparul tipografiei W. KRAFT, Sibiu, Str. Orasului 10.

Cenzurat de: Căpitan Boiu.

Se caută două domnișoare pentru redacția și administrația „Adevărul” dela 15 Maiu. Dela cele interesate se recere să aibă praxă în mașina de scris și contabilitate. Doritoarele să se prezintă în persoană la redacția „ADEVĂRUL”, Rosenanger 14.

Dentistul Munteanu

8-36 Sibiu, Strada Gărnădiei Nr. 38

Consultații: orele 8—12 și 2—5.